

Beletristica, sciintie, arte, viétia sociala, moda.

<p>Pest'a Domineca 30 nov. 12 dec.</p>	<p>Va esi in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenumerrantii capeta d'oue tablouri pompose.</p>	<p>Pretiu pentru Austri'a pe jul.-dec. 4 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jul.-dec. unu galbenu, pentru tablou trei sfanti.</p>	<p>Nr. 48.</p>	<p>Cancelari'a redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33, unde sunt a se adresá manuscriptele si banii de prenumeratiune.</p>	<p>Prenumeratiunile se potu face la t'ote postele. Pentru Romani'a in librari'a dloru Socecu et comp. [in Bucuresci.</p>	<p>Anulu V. 1869.</p>
--	---	--	--------------------	---	--	-------------------------------

Bibliotece si cabinete de lectura.

Me temu, onorabili cetitori, sê nu-mi obiectati pentru câ ve intretienu cu nesce cestiuini, ce sunt deja atâtu de vulgarisate in timpulu nostru, încâtu fia-carele din dv'ostre scie pôte mai bine decâtu mine, ce sunt bibliotecile si cabinetele de lectura; me temu mai departe sê nu-mi dîceti: „Ce ni mai toci de-ale din Franci'a, câ-ci noi nu suntemu inca in stare de-a face, ce facu Francesii!“ Mai bine inse voiu suferi ori-ce obiectiuni, si ori-e imputâri, decâtu sê nu atragu atentiunea compatriotiloru mei a supra unoru institutiuni, alu caroru folosu nu se pôte calculá.

Am dîsu, câ voiu s'atragu atentiunea — da, câ modesti'a nu permite unui june de-a svatuí pre cei mai betrani; deci ve rogu sê nu-mi atribuiti mie o asemené arogantia. Cele ce scriu, le scriu din simplulu interesu ce-lu am si eu pentru progresu, precum trebuie sê-lu aiba fia-care Romanu. Sê trecemu dara la obiectu.

In Paris pre langa alte multe institutiuni de utilitate comuna, trebuie insemnate si bibliotecile si cabinetele de lectura. Cele d'antâiu sunt tienute de statu in mare parte, si sunt deschise pentru toti ómenii de t'ote conditiunile; cele de alu doile sunt ale particulariloru si cei ce vreu sê le frecuentéze, platescu câte d'oue-dieci séu

trei-dieci de centesime pentru timpulu câtu stau intr'insele.

Dv'ostre poteti calculá folosulu ce-lu aducu institutiunile aceستا societâti; dar spre a vedé resultatulu cum se pôte mai lamuritu, permiteti-mi sê vi-lu impartasiescu eu, asié precum lucunoscu din esperintia.

In bibliotecile publice, sunt t'ote opurile literaturei antice si moderne; totu ce-a produsu geniulu francesu e depusu in dulapurile bibliotecelor; totu ce-au produsu celelalte popóre, civilisate mai de insemnatu, e tradusu si adausu langa opurile originale francesu. Éta isvorulu nesecabilu de invetiatura pentru tinerimea, ce nu e in stare a-si cumperá t'ote manuelele trebuintiöse! Mai multu: literatorii, ei insii-si siedu cu dîle intregi pre bancele biblioteciloru si scotu din opurile toturorü timpuriloru midilócele ausiliarie pentru materiile ce lucréza. Candu aru lipsí aceste biblioteci, bietii scriitori aru trebuí sê alerge de la o libraria la alt'a, de la unu amicu la altulu spre a-si procurá opurile necesarie. Am vediutu autori, carii scriu istori'a Franciei pentru poporu, lucrandu cu atâta comoditate, încâtu nu trebuia decâtu sê intindia man'a in drépt'a si stang'a, pentru a deschide opurile din cari scoteau arguminte. Jurnalistií ce scriu articuli politici, basati pre istoria, nu simtu alta greutate, decâtu a totu trage cu con-

deiu. Cum sê nu înflorésca literatur'a între asemenea împregiurâri?!

Dar sê nu ganditi, câ aici se opresce deja folosulu, ce lu-aducu bibliotecile! Ele sunt totu atâtea institute de bine-facere pentru cei seraci. Êrn'a nu e grea în Paris pentru studentulu ce nu-si pôte cumperá scumpulu materialu pentru focu. Elu si-ia hartia si condeiu si pana la diece ôre de séra studiéza si lucrédia în biblioteca cu cea mai mare comoditate; burgessii mai seraci inchidu sér'a casele loru si lasandu lucrulu obositoriu de preste dî, se ducu în bibliotece, sê-si ocupe spiritulu. O multîme de proletari, séu ca sê vorbescu adevêrulu, o multîme de strengari, ce n'au alta ocupatiune decâtu a cascá gurile pe strade, se vedu siliti de frigulu iernei a se adepostí în bibliotece; aici se apuca de cetirea cartiloru religióse — fiindu câ alte nu le pré întielegu — cuventulu divinu petrunde incetulu cu incetulu în animele loru — si éta dupa câte-va luni, câ din strengariu s'a facutu unu omu cu cunoscintie de moral'a religiósa, unu omu ce se abate din calea ratecirii si tinde spre îndreptare. Vedeti cum triumfédia câte-odata moralitatea printr'o simpla întemplantare!

Negresîtu câ întretinerea de asemenea bibliotece cere o multîme de spese; dar unu poporu ce iubescce progresulu trebuie sê-si sparga calea prin cele mai gigantice obstacule; soldatulu candu vré sê 'nvinga, nu se opresce în faci'a colóneloru inimice, ci s'arunca cu periculu vietii înainte, — jêrfescce sangele pentru scopulu seu. Ar fi minune ca Romanii, carii din . . 48 încóce au restornatu atâtea stavile pre calea progresului, — ar fi minune ca ei sê nu restórne mane poi-mane si acele stavile, ce se opunu fundârii de bibliotece publice. Zelosi barbati, carii ni-ati datu acum dóue-dieci de ani libertatea, mai dati-ni si nesce temple de sciintia, pe alu caroru frontispiciu posteritatea sê cetésca gloriosulu vostru nume! Dati tinerimii aventulu deplinu, ca sê ajunga într'o dî acelu scopu marretiu, pentru care ati asudatu pana ati în caruntîtu!

În urma sê amintimu ce-va despre cabinetele de lectura. Acestea nu sunt decâtu nesce bibliotece private întretinute de particulari; ei si-procura tóte opurile destinate pentru studiu la diferitele universitâti, cele mai alese carti din domeniulu literaturêi delectatôrie séu romane novele si poesii, apoi abonéza tóte diuarele din Franci'a si din strainetate mai renumite (amu gasitu cu mare multumire prin unele cabinete „Romanulu“, „Trompet'a“ si „Pres'a“ etc.) Acei

carii voru sê cetésca opuri séu sê-si faca studiulu în asemenea cabinete, platescu pre luna cincii franci, — cei carii cetescu diuare platescu pre dî cincii-spre-diece centesime. Plat'a e bagatela în privinti'a atâtoru avantajie, ce dau aceste cabinete. Pentru aceea ele sunt totu-de-una pline si facu cafenloru celu mai puternicu concursu.

Déca dorescu ce-va în viéti'a mea, e: de-a vedé pre unulu din bunii nostri patrioti cerce-tandu institutiunile de prin Paris, esaminandu-le utilitatea si strigandu neincetatu natiunii sale: imitéza si emuléza! — Si pentru ce sê nu imitâmu institutiunile Francesiloru, cari ni potu aduce cele mai mari folóse, precandu mod'a si luculu parisianu nu ne scapa nici odata din mana, nici nóue nici stimabileloru nóstre dame?

Inse cum o vomu face, candu vedemu cu durere cifr'a fondului „Asociatiunii pentru limba si cultura“ asié de mica?

Mai multu patriotismu!

I. Lapedatu.

Remasu bunu de la musa.

greu, — e greu a spune
Acelei ce-o iubesci,
Câ sórtea ti-impune
Spre-eternu s'o parasesci.

E greu, — e greu, dar éta,
Eu sum silitu sê spunu,
Câ lir'a-mi multu amata
Adi debe s'o depunu.

Ce nu credeam sê fia,
Adi éta s'a implinitu,
Câ-ci eu de poesia
Acú m'am despartitu.

Ah, sciu eu fórte bine,
Câ n'o sê potu uitá
Placerile divine,
Ce-mi dede mus'a mea.

Dar si-ai'a cu durere
Adi debue sê simtu,
Câ lir'a far' d'avere
E glasu desiertu în ventu.

Accentele sonórie
A lirei natiunali
Adi n'au nici o valóre,
Câ-ci ómenii su — „reali!“

Adi far' d'averi reale,
Sê fii chiar semidieu,
Nu afli ascultare
Nici chiar la neamulu teu.

Dar cu averi si stare —
Si celu mai depravatu,
Lu-vedi câ 'n lumea mare
E bravu si omu stimatu.

Ide'a cea mai 'nalta,
Si simtiu'-alu mai maretiu,
Totu — ce-i sciintia, arta —
La noi n'au nici uru pretiu.

Adi lir'a mea incéta
Sê cante — armoniosu ,
Câ-ci pung'a incarcata
Resuna mai frumosu.

De asta-di inainte
Eu nu voiu mai cantá,
Ci ca unu „omu prudintó“,
Incepu a speculá.

Voiu fi „cu dulci maniere“
Si 'n veci voiu calculá ;
Câ-ci vreu sê-mi facu avere,
Chiar iadulu de-'oiu sculá.

Da, da, — câ-ci nu se cauta
Eu cum me 'navutiescu,
Cu pung'a-mi incarcata
Pe toti i amutiescu.

Curendu voiu fi in stare,
Si splendidu voiu traí,
Atunci in lumea mare
Ce omu vediutu voiu fi! . . .

E greu, — e greu, dar éta
Eu sum silitu sê spunu,
Câ lir'a-mi multu amata
Adi debe s'ó depunu.

De asta-di inainte
Eu nu voiu mai cantá,
Ci ca unu omu prudintó
Incepu a speculá.

Dar nu, — nu, — nici odata,
Nu potu sê lasu ce-adoru,
Cu lir'a-mi multu amata
Vreu sê traiescu sê moriu.

Mai bine cu placere
Sê moriu in astu momentu,
Decátu sê am avere
Si sê nu potu sê cantu!

Iulianu Grozescu.

Despre fabule in genere

si

in specialu despre Cichindealu.

(Urmare.)

Dar la atát'a vomu marginí de asta data aprecíârile nóstre a supra fabulistiloru romani de dupa Cichindealu. Voimu astadi a vorbí nu-mai despre acestu din urma, câ-ci este celu antáiu fabulistu ce ni presinta chronolog'á nóstra literaria; câ-ci este unu santu martiru alu mariloru idei de renascere si de romanismu, câ-ci, dupa cum dísei, incependu a cunósce care sunt primele fabule cu care a fostu leganata, reascend'a nóstra Romania, este a despícíá macaru unu coltiu din velulu misteriosu cu care Dumnedieu a ascunsu de la ochii nostri, sórtea popóreloru ca si a individiloru!

X.

A vorbí de Cichindealu dupa cele ce la 1838 a dísu de acestu fabulistu unu mare literatoru romanu, D. Eliade, ar fi o cutezare, déca cele ce noi vomu avé de dísu, nu ar fi unu sinceru omagiu alu generatiunii mele pentru autorele Caderei draciloru, pentru dovad'a de gustulu seu literariu datu prin editarea a II-a óra a fabuleloru lui Cichindealu. La multe si pe multi ani vomu avé inceputu la acea abondanta obarsia, carea se chiama Eliadu, Vacarescu, Voinescu, Rosetti etc. Si totu ce generatiunile voru díce, voru cantá si voru scrie, va portá lungu timpu sigilulu maririi aceluor barbatu!

Si acum, dupa acestu detoritu omagiu, sê vedemu pe scurtu, ce scimu despre viet'á primulu nostru fabulistu.

Demetrie Cichindealu este nascutu in Banatulu Timisiorii, in satulu Besichereculu micu,*) in cei de pe urma 25 de ani ai seclulu celui

*) Eliadu, pref. la a 2 edit. a fabul. Bucuresci, Tipog. Eliad. 1838.

mare alu triumfului dreptului a supra despotismului. Cichindealu, nascutu pe lume odata cu noulu dreptu alu Europei, pare a fi suptu, impreuna cu laptele mumei sale, iubirea acelu drepturi si dorulu de a le vedé proprietate si a romanilor, conatiunaliloru sei.

La acésta a lucratu, din cei mai fragedi ani ai vietiei sale. In gravele neintielegeri ce dispartiau pre Romanii din Ardealu si Ungari'a, din caus'a religiunii, Cichindealu, simtîndu punendu-si inainte, cum dîce elu *) „*ce dulcétia si fericire ar fi, a vedé asié mare numeru de Romani* (in Banatu, tiér'a Ungurésca, Ardealu, tiér'a Romanésca, Moldov'a si Bucovin'a) *câ se iubescu ca fratii si se omenescu* (onoru)“, Cichindealu pare a-si fi impusu de misiune de a fi solulu pazei, de a aduce intre frati ramulu de olivu. In adeveru, elu nu se departe de la nici o cale, prin carea onorabile potea sperá a-si ajunge scopulu acestu generosu, sublimu. Nutrindu in sine (dovedesce acésta nu numai fabul'a 154, dar si mai tóte) ca si Clain, Sincaiu, Petru Maioru, idealulu nascêndu alu Romanismului, Cichindealu sê facù apostolulu misticu alu acestui idealu.**) In midiloculu ne'nvoeliloru de lege, elu nu esità de a dá apeluriloru sale la infratîre, puterea religiunii, si asemenea istoriciloru mai susu memorati, se facù ministru alu Altarului lui Hristosu, altaru la carele aspirá a poté dîce ingenunchiatu, câ: *nu e aicea nici grecu séu latinu, unitu séu neunitu, ci numai romanu!* . . .

Ast-feliu vedemu pre Cichindealu pe la anii 1812 parocu la Besichereculu micu. . . ***) elu care deapururea s'a luptatu, a infruntatu bigotismulu, elu care au dîsu, câ: „*sfintien'a nu stâ in portu si in barbe lunge.* †)“

Dar nu numai ca preotu alu altariului a fostu Cichindealu apostolu alu romanismului, alu dreptului si alu binelui ††); asemenea plugarului bunu, elu a cautatu ca sê insutésca

*) Invetiatu'r'a de la fabul'a, 154. Rendunéo'a si celalalte paseri. Editiunea din 1814. Bud'a pag. 470.

**) „Intre barbatii ce au slujitu natiei romanesci si s'au jertfitu pe sine-si folosulu obstescu, precum Jorgovici, P. Maior, Sincai, si alti, Cichindealu a fostu unulu din cei mai insemnati.“ Eliad, prefacia edic. 2-a 1838.

***) Cichindealu a dîsu câ prefera a fi parocu luminatu la Besichereculu micu, decâtu Metropolitu ignorantu la Bucuresci; vedi fabul'a 149.

†) Fabul'a 125.

††) „Fiesce carele numai de va voi, bine póte vedé si cunósce, câ cu acésta nu din patima, nu din uratiune catra biseric'a grecésca, nici catra acea latinésca le vorbescu, ci din dragostea catra Dieulu meu, catra adeverulu Evangheliei si catra pré iubit'a natia mea (Cichindealu. f. 151.)“

seminti'a cea buna si a semanatu-o in tóte partile unde a gasitu unu pamentu liberu si gata de a o primí in sinulu seu spre desvoltare. Cichindealu fu dara si invetiatoriu; mai antâiu fu, la Berecsou, pe urma in Belinti si apoi in patri'a sa. D'abié Clain, Sincai si Maioru, lucéferi neinserati ai literaturii romane sparsese, cum dîce autorele „Caderei Draciloru“, asemenea lui Moise, marea de intunericu ce tinea pre Romani de'ncoce de pamentulu promisiunii si-i fecera sê tréca dincolo de Egiptulu si sê-si cunósca adeveratulu loru inceputu“, Cichindealu apucà facli'a din man'a acelu mari genii ai Romanismului, facli'a ce amenintiá a o stinge fetid'a bóre a neamicului, desteptatu de batâile sgomotóse ale peptului Romanului, la audírea faptelu stramosiesci, elu apasatulu si cruciatulu de catra atâtia gâdi!

Persecutiunile intinse in contra istoriciloru nostri deveniau din ce in ce mai aprige pentru ori cine cercá a intrá in calea acelu. Parintele Cichindealu nu voí a stinge facli'a ce i trecù de la marii dascalii mai susu citati, ci elu, omu de esperiinta imitandu intru acésta pre Lessing,*) puse intre facli'a si ochii persecutatoriloru, transparentu moderatoriu adeveruriloru celoru mai vii, aspiratiuniloru celoru mai romane; Cichindealu otari a le da form'a apologului.

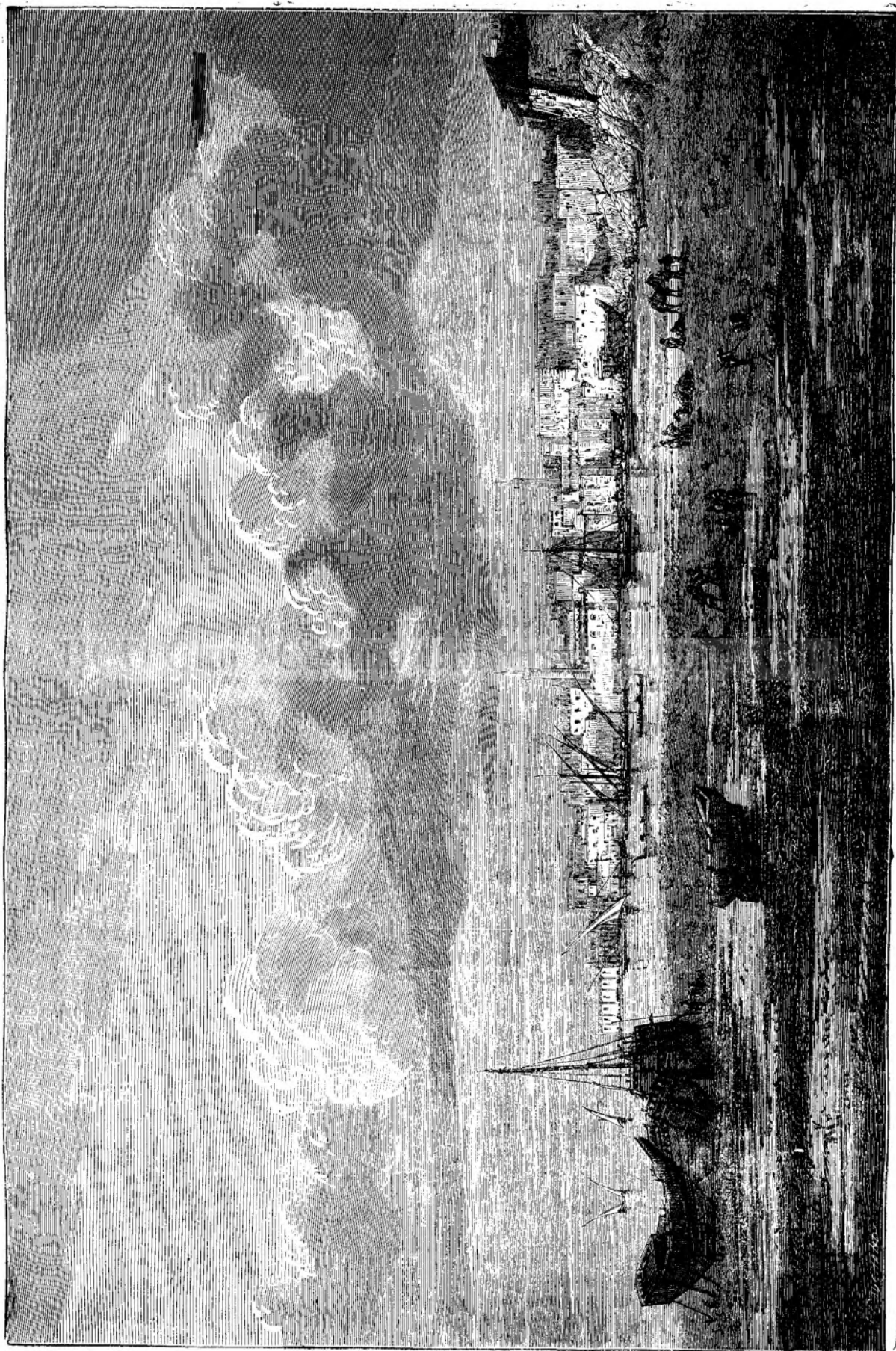
Ast-feliu pe candu spionulu (de care nici odata fratii Ardeleni n'au scapatu) tindea urechi'a sa in mic'a clasa din scól'a pedagogica din Aradulu vechiu, in care parintele catihetu Cichindealu aduná audítoriulu seu, urechi'a acea infernala nu reusiá de a surprinde precepte *seditióse*, dupa parerea magiarului, ci numai simple, naive si câte odata *mistice* convorbiri între Lupu si Óie, Vulpe, si Momitia, între fiintie in cari, celu pucinu la prim'a audíre, nu potea séu nu da man'a neamicului sê-si védia portretulu seu.

Cichindealu, colegu de profesura la scól'a pedagogica din Aradu cu celebrulu doctoru in filosofia Iorgovici (Paulu,**) Constantinu Loga***) si Ióne Mihutiú, nu reusi pana in fine a indepartá de la sine pornirea neamicului. Nu multu dupa cele de antâiu fabule a le sale, persecutiunile incepura a se inmulfí a supra modestulu la esterioru dar avutulu la anima pa-

*) „Lessing marele luminatoriu alu cultu rei Germaniei cu pré frumósele sale fabule némului seu mare renumeratie a aratatu.“ (Prefacia edit. din 1814).

**) Nepotu de frate alu vestitului autoru alu observat. limbii romanesci tiparite in 1799.

***) Autoriu unei Gram. romanesci.

SUEZU.

rocu si catehetu alu preparandei din Aradu. Aceste persecutiuni lu-adusera la o mórte, ce nu o reclamau junii sei ani.

Martiriulu nu fu de ajunsu spre a platí cuezanti'a acestui santu apostolu alu Romaniloru si alu adeverului; ea reclamà in auloaste, si sangele fiului seu. *) O! list'a martiriloru romanismului in Ardealu e lunga! . . . Atâtea morminte, pe câte spenzuratori. . . Mai pre atâtia gâdi lasi pre câti crudi la putere! . . . Hor'a, Closc'a, Crisanu fii ai renascerei romane din timpulu lui Cichindealu, onóre vóue cari spusserati strainului, câ Romanulu nu dîce adeverulu numai prin fabule ci si cu toporulu la mana! . . .

Fabulele lui Cichindealu fura publicate mai antâiu in 1814 de catra insusi, la Bud'a, cu tipariulu craescii tipografii a universitâti Unguresci de Pest'a.

Acêsta editiune a devenitu fôrte rara. D. Eliadu, veri care fia-i ideile politice, a datu dovedi, câ in litere a sciutu apreciuí frumosulu, a reeditionatu in 1838 fabulele Cichindealu, precedendu-le de o nimerita si meritata de fabulistu prefacia.

Acum câ cunóscemu totu ce se repórta la viét'i'a parintelui Cichindealu, ne remane a aborda nemuritóriele sale fabule, acele fabule cari „potu fi pentru Romani pentru totu-de-una *tablele legeri aduse in desiertu.*“

A. Form'a.

Veri-ce fabula in apologu, D-v. sciti, se póte considerá sub dóue puncte de vedere, in privinti'a *formei* si in privinti'a *fondului*.

In privinti'a *formei*, Cichindealu a avutu inainte-i de modelu pre Esopu. In adeveru nu numai câ elu, ca si Esopu nu a scrisu apológele sale in versuri, dara mai adese l'a tradusu de si in modu liberu si de multe ori calcandu cu órecare temeiu, ca si G. Alesandrescu si uneori Donici, ordinile lui Aristotele de a inchide fabul'a in strimte limite, de a face din brievitate cualitatea ei de capetenia.

Totu in opozitiune cu Aristotelu, Cichindealu a amestecatu directu pre ómeni, de mai multe ori in fabulele sale.

Cichindealu se deosebesce in apológele lui de ale lui Esopu, in privinti'a *formei*, prin im-

pucinarea acelei pré mari ariditâti ce se potú imputá lui Esopu, si mai presusu de tóte prin sigilulu de natiunalitate ce a sciutu a intiparí in cele mai multe apológe. Adeverulu, binele, frumosulu este acela-si la tóte popórele, dara dupa cum tóte popórele n'au acela-si limbagiu, de asemenea nici aceste nu intalnescu la tóte popórele acelea-si vestminte, acelea-si espresiuni. In asta privintia parintele Cichindealu, potemu dîce, câ a fostu unu *La Fontaine* romanu, câ-ci a sciutu *romanisá* *) fabule de adeveruri generale. Idiotismii, romanismii preserati prin ele facilitara acestu resultatu.

Déca in privinti'a de mai susu n'avemu decâtu a laudá metod'a catihetului de la Aradu, póte n'amu poté dîce despre stilulu seu, câ este de a purere coreptu si de o sintasa de a purure pura. In adeveru, se simte in multe fabule obicinuinti'a autorelui, de nu de a gandí, celu pucinu de a se esprime in o limba cu o sintasa diferita de acea romana. Asié intrebuierea verbului la finea frasei si in urm'a compliniriloru, acusa celu pucinu cunoscenti'a limbei germane. Acêsta a si trebuitu sê fia, judecandu dupa variele citâri din filosofi si poeti germani, ce face ici-cóle prin invetiaturile séu adfabulatiunile sale.

In privirea limbagiului, elu este mai puru de buna séma decâtu erá indeobsce pe la anii editiunârii fabuleloru, dara totusi cuprinde inca multe vorbe, candu straine, candu provincialismii ardeleni, banatieni, etc.

E de mirare cum de n'a intrebuintiatu la nici o fabula versificarea, elu care cunoscea pre toti fabulistii si antichi si mai moderni. Dara pe de alta parte, aceste se esplica din greutatea in care ar fi fostu de a versificá lungile sale adfabulatiuni.

Incâtu pentru aceste, in care stâ tóta originalitatea si deosebirea mare intre Cichindealu si Esopu, si intre toti fabulistii trecuti, observâmu câ prin lungimea si argumentarea loru, ele sunt adeveratulu scopu alu autorului, carele din apologu si-a facutu numai unu pretestu la ele, candu nu si o *scusa* inaintea censurei, a neamicului. Nici o fabula nu are adfabulatiunea la inceputu. In multe fabule, moral'a, adfabulatiunea se face a se observá de cetitoriu in decursulu apologului, dara elu nu se opresce de a face una si *speciala* la fine sub nume de *invetiatura*.

Pe langa *adfabulatiuni*, câte-va fabule mari

*) „Prin fabulele sale, dîce D. Eliad, intaritandu fanatismulu sirbescu, se sculà a supra sa cea mai cruda si cea mai neomenósa gonire, care i si pricinuí o mórte prematurata séu mai nainte de vreme, ce-lu smulse din sinulu familiei sale, dimpreuna cu unulu nascutu alu seu fiu ce da cele mai mari fagaduintie natiei. . . .“

*) Cu dreptu cuventu Cichindealu a dîsu in titulu editiunei sale, câ fabulele sale sunt, *pre limb'a romanésca intoomîte de elu.*

cuprindu si unu feliu de *corolariu* catra adfabulatiune, sub titlu de *observare*. Aceste sunt unu feliu de *notitie*, in carele subieptulu apologului se pôte dîce cã nu mai esista decãtu prin o slaba asociare de idei. Dara dēca asemenea observãri, ca parte din apologu, sunt in cãtva neregulate, ele adesea au merite prin justiti'a loru, prin importantia ce au, ca bucati detasiate de apologu.

Cichindealu n'a impartitu fabulele sale in nici unu feliu de clasificare. Editiunea din 1814 cuprinde 154 de apologuri cu ale loru adfabulatiuni si cu unele observãri, de care mai susu vorbiramu.

B. Fondulu fabuleloru.

Respunsulu la acestu titlu noi credemu cã stã in a aflã cari sunt sorgintile in cari a puzatu Cichindealu materialulu fabuleloru sale.

Dvostre cunosceti de anu obiceiulu meu, in asta privintia. Motivele inspiratrice ale autorului, explica in sa-si oper'a si sciti cãtu de varie sunt acele motive. — Sunt motive in buzunarile D-tre, sunt motive si in anim'a natiunii . . . — Totulu stã in a alege. . .

Inspiratiunile lui Cichindealu, dupa noi sunt, pe de o parte *Esopu* si pe alta parte marea lui iubire de *adeveru*, de *frumosu*, de *bine*, cu deosebire de *romanismu*.

Cumca par. Cichindealu scriindu-si fabulele sale, avea sub ochi pre ale lui *Esopu*, nu remane nici o indoieła inca de la prim'a sa fabula. In adeveru prim'a fabula a lui *Esopu*, e dupa editiunile cele mai vechi, *ἄετος καὶ ἀλώπηξ* (*Aquila et Vulpes*), cu carea incepe si Cichindealu editiunea sa din 1814. Dara ceea ce se demustre cu acēsta I fabula, se demustre si de tôte celealte. Asiē fabulele 4, 5, 6, 10, 18, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 37, 41, 50, 51, 53, 55, 59, 64, 65, etc. corespundu fabuleloru lui *Esopu*, dupa editiunea josu adnotata, 72, 3, 110, 227, 106, 7, 11, 29, 93, etc.

Cichindealu a luat de la *Esopu* numai titlurile, subiectele fabuleloru sale. Nimica mai propriu de a aretã modulu cum acest'a a urmatu lui *Esopu*, decãtu de a pune fatia in fatia, cãteva din fabulele loru a supra aceleia-si materia. Asemenea comparatiuni nu voru poté decãtu a ne luminã a supra metodei, procedurii fabulistului nostru.

Sē luãmu bunaóra pre a 19 (corespondietória la a 234 in *Esopu*).

234.

Lupus et Capella.

Lupus Capram in praerupto pascentem antro intuitus, cum ea potiri non posset, ut descenderet monebat, ne inopina delaberetur, aiens sibi pratum melius esse, et gramine maxime floridum. Cui illa respondit, me non ad pastum vocas, sed tu ipse cibo indiges. *)

19.

Lupulu si Capr'a.

Lupulu a vediutu pe unu munte inaltu si petrosu pe o capra pascendu-se, pe care nu se nadejduiã cã o va poté prinde, deci a ganditu sē o momēscã la sine dîcendu-i: o soruica, sorióra; vinomi-ti la mosiu, cã aci nu e pré bine la tine, cã e primejdiosu loculu, si surpaciosu, de unde poti lesne cadé si a-ti scurtã viēti'a; inca cãtra aceea, precum mi se vede, nici pasiune nu ai destula, ci scobóra-te aici in vale, cã mai bine-ti va fi. — Este! tocmai asiē va fi! cum dîci tu, creapemi-ti anim'a in tine, slutule si netrebnicule! respunde *Capr'a*: eu nu sciu de candu sunt pre lume, cã sē fi fostu lupii frati cu caprele, si acum nu pricepu de candu s'a facutu lupii asiē de buni si asiē milostivi. Dute, dute, slutule! cã aice nu-ti se asculta minciunile, si te uita intr'o apa unde-va, apoi voi vedé, óre ti sta frumosu sē te prefaci cã esti bunu. Urgi'a fiareloru si motantane.

Din fabulele mai susu reproduse, se pôte lesne vedé, cã dēca Cichindealu a cerutu lui *Esopu* materialulu fabuleloru sale, ca si marele fabulistu alu francesiloru, elu a reusitu dēca a nu le imbracã, in vestminte iubite si natiunale, celu pucinu ale mai desbara de marea severitate si pré sacal'a precisiune, in care aridulu pamentu alu Sudului le inspirase apologistului friganu. In „*Lupulu si Capr'a*“, este, nime nu poté negã, *Lupus et Capella* lui *Esopu*. Dara multiumita simtiului natiunale, originalu, a lui Cichindealu, fabul'a sa nu mai este, nu se mai pôte dîce o imitatiune. *Imitatiunea* este *decopiare*, si Cichindealu nu decopiēza ci *corrige*, ci *perfectionēza*. Dēca asemenea procesu de a scrie se pôte calificã de imitare, atunci cei mai mari scriitori ai lumiei, atunci Virgil, Dante, Milton, Voltaire, Racine, Moliere, numai au imitatu, sunt numai nesce palide icóne ale geniiloru precedente.

V. A. Urechia.

(Va urmã.)

*)Vedi fabulae variorum auctorum Nempe Aesopi fabulae Graeco-latinae CCXCVII. etc. Haec omnia ex bibliotheca Palatina, opera et studio Isaaci Nicolai Neveleti. Francofurti, M. DC. LX.

SALONU.

Amorul.

Anim'a mea! catra tine me intorcu in momintele aceste, asculta-me, cum m'ai ascultat adeseori.

Si ce ceru eu acum de la tine?

Ceru dóra sê-mi dai putere de resbunatu? Ba nu. Resbunarea nu e virtute, si asié, acea péta nu voiescu sê-ti mangésca fruntea ta.

Ti-ceru dóra sê nu-ti faci munti de aur? sê nu iubesci primavér'a cu florile ei? sê nu emulezi cu fluturi, ce sbóra din flóre in flóre? Nu! nimicu din aceste eu nu-ti ceru! eu te lasu pre tine in tóta libertatea ta.

Séu ti-ceru sê asculti in intreprinderile tale de tiranulu teu, de minte? Ba nu. Astfeliu de jugu nu voiescu sê apese grumadii tei.

Te rogu inse, bunuti'a mea, dá-ti si tu sucursulu teu tiranului teu, in ceea ce a intreprinsu! Ajuta-i a vorbi despre ceea, ce dinsulu numai a si inchipuí, simtí inse nu-i e datu de la creatorulu a poté. Ajuta-i a vorbi despre „amoru!“

* * *

Si acum tu mintea mea, discurge cu anim'a mea despre aceea, cá: ce e amorulu? si pre mine me lasati a paúsá si a me delectá in discursulu vostru!

Mintea: Audi tu dulce isvoru a toturoru suferintieloru, asculta-me sê-ti povestescu cum mi-inchipuescu eu amorulu, adeca asculta-me sê-ti spunu cum se incepe, cum se desvólta si in urma cum se finesce.

Anim'a: Si cum se finesce?! D'apoi cá amorulu déca in adeveru esiste, e fara finitu.

Mintea: Ce dauna, bun'a mea, cá nu esti si filosofa pucinu, atunci ai ride de cine ar afirmá asié ce-va, precum ar trebui sê ridu si eu acum déca n'asiu voi sê incungiuru vatemarea ce ti-ar umplé ochii cu lacrimi de dorere, séu déca nu te-asiu crutiá ca lumin'a ochiloru, ca nu cumva vatemandu-te, sê-ti intorci cu dispretiu fati'a de la mine si sê perdu aceste pucine dulci mominte, ce le gustu din bunetatea ta.

Dar primesce de la mine asigurarea, cá te insieli in credinti'a-ti, pentru cá totulu ce are inceputu, are si finitu, apoi la aceea, cá amorulu are inceputu, speru cá vei díce si tu unu „da.“

Acum inse sê paresimu terenulu pre care amu apucatu, terenulu filosofárii, terenu despre care tîe nu-ti e permisú sê ai nici inchipuire, cu atâtú mai pucinu cunoscentia, — si care in momintele aceste si insu-mi dorescu sê me paresésca — si sê revenimú la ceea ce am inceputu. Tu inse, amic'a ori inimic'a mea, iérta mi a te rogá sê nu me intrerupi pana voui fini, si atunci tu mi-respondé la rondulu teu „asié“ ori „nu!“

Asculta dar sê-ti istorisediu inceputulu, medilocalu si finitulu amorului!

E o séra frumósá de véra, nici ventulu nu misca nici paseric'a nu mai ciripesce, numai glumele si pasii lui Ionu si a Emiliei, cari cu o alta grupa se preumbla pre promenada, turbura liniscea naturei. Abié 10—20 minute decandu a sositu Ionu, si dupa sér'a buna, buna sér'a, tienendu o revista mica peste societate, lu-róga pre amiculú seu sê-lu prezenteze copilitiei Emilii'a.

— Sunt optu óre, — a casa prunci! striga mamele, si preumblarea se finesce, se departéza cu totii.

— Dar cum?

— Ionu e morosu, ar ciná, cá-e aci timpulu, dar n'are apetitu. Ar mancá ceva recoritóriu, nesce póme mai virtosu, adeca e flamendu si setosu. Ionulu meu simte ce simte, dar nu scie ce.

Din acestu „nu sciu ce“ apoi se desvólta dorulu dupa Emilii'a.

Si aci se incepe — amorulu.

Ionu si Emilii'a se dorescu de asemene. Lui Ionu i mai place strad'a X. Emiliei, si decátu fortepianulu si decátu vediutele amiceloru sale, i mai place feréstr'a.

Ionu, nu ca pana aci, numera la díle.

Alaltaieri am fostu la Emilii'a, — díce intru sine — sê mergu óre si adi? mi-se pare cá ar fi pré desu!

Si totu astfeliu se continuéza cátu-va timpu.

Pana aci e stadiulu primu alu amorului.

Urméza acum stadiulu alu doile.

Ionu si Emilii'a sunt in mania.

Vai ce timpu, ce díle inforatórie! Ionu nu mai voiesce sê mérga pe strad'a Emiliei, o incungiura; dar in urma, ce sê faca, totusi trebuie sê umble pre acolo, pentru cá fetiorului meu pre acolo i se pare cá are de lucru.

E prim'a maiu. Ionu pune cáti-va cruceri si unu buchetu frumosu in man'a servitoriului seu si lu-tramite la Emilii'a. Emilii'a i-tramite cu o lacrima in ochi si cu surisu pre budie o salutare si o hartia cu: „Pre la 4—5 óre vomu fi pre promenada!“

— Unde ati fostu domnule? de asié de multu nu v'am vediutu?! — lu-agraiesce mam'a pre Ionu convenindu la timpulu prefíptu pre promenada.

— Am fostu peste mesura ocupatu in dílele aceste! respunde Ionu, aruncandu o privire la Emilii'a, carea cu unu surisu i respunde la escusa

Trece si acést'a. Urméza apoi, cá la petrekerile unde e Emilii'a, nu lipsesce nici Ionu. Buchetele de flori se schimba in alte presente. Cérca tóte momintele, candu potu fi numai amendoi.

Tiene acést'a apoi, bunuti'a mea, déca voiesci; si unu anu intregu, candu trebuie sê sosésca stadiulu alu treilea — finitulu.

Emilii'a si-petrece binisioru si cu alti tineri, si si déca nu e in balu Ionu, ea se afla bine. Ionu díce: Vai decandu n'am fostu la Emilii'a! numai se va mania pre mine!

Mai cercetéza apoi pre Emilii'a in 10 díle de dóue ori, in 5 septemani de cincú ori, in 3 luni de 3 ori, in 6 luni odata, si in urma mai convine cu dins'a din candu in candu si din intimplare.

Asié-e bunuti'a mea?!

Anim'a: Cam asié.

Un'a am inse se observu, cá asié fu de scurta povestea, incátu par' cá tóte s'au intimplatu in o dup'amédi.

Mintea: E! asié-e, — pentru cá a te incumetá a vorbi cu precisiune despre aceea, cá ce e amorulu, in-sémna a-ti inchipuí mai antáiu, cá esti supranaturalu. A-ti inchipuí apoi acést'a, ce in-sémna?

A. Moldovanu.

Curierul model.

Pest'a 9 dec. Ast'a-data nu ne vomu ocupá nici de vestminte, nici de paletóne, precum nici de palarie si frisure moderne.

Sê nu fimu egoisti!

Nu trebuie sê ne ocupâmu numai singuru de toaletele nôstre, ci se cuvine sê ni aducemu a minte si de iubiti nostri!

Se apropia santele serbatori, — ni e datorinti'a dar sê surprindemu cu ceva, pre aceia, pre cari i iubimu si carora li detorimu iubire.

Timpulu nu ni favoriseza a poté esí la preampulare; cu multu este mai placuta a petrece in casa caldúrsa, lucrându ceva brodaria séu cosendu nesce figure pre materie menite pre acelu scopu.

E de multu deja, de candu scrisese Schiller, cá femeile incununa cu cununtie de rose acést'a viétia prosaica.

De si poetulu a dísu acést'a in intielesu spiritalu, totusi se póte reduce si la viétia practica.

Déca sub degetele nôstre, pe panz'a grósa séu pre hartia de Engliter'a, se potu presintă diferite figure si flori, si cu aceste (tabachere, portfoluri, tapete s. a.) potemu face o surprindere placuta iubitorilor nostri, — óre n'amu corespunsu pe deplinu cuvintelor poetului, si óre nu amu causatu minute fericite acelora, pre cari i iubimu?

Ba da!

Gatirea manufacturelor inca se tienu de sfer'a modei — si prin urmare sunt supuse capriciului acesteia.

Manufacturile inca au epoc'a desvoltării, séu mai bine, — unu trecutu.

Este lucru cunoscutu, cá ce a fostu ocupatiunile femeilor mai de demultu, — ma mare parte si adi: tórcerea, tiesutulu si cosutulu s. a. In multe case, resboiulu si adi nu sta numai degéba, — ér de unu timpu in cóce masínele de cosutu sunt multu folosite.

Femeile, de case mai nalte, se ocupau cu brodarie. Si ce brodarie si coseture a fostu acele? CREDU CÁ DVÓSTRE ATI VEDIUTU DESTULE.

Brodariile din vechime sunt facute cu multu gustu si sunt pretióse, pentru cá bunicele nôstre nu crutiiau firele de aur, de argintu si de metasa, si asié le lucrau, incátu si adi le admirâmu.

Adi?

Brodariile si coseturele pre panze gróse acum se facu fórte iute.

Nu e mirare. Acuma e epoc'a masínelor. Astufelu de brodarie se gatescu pre panza grósa séu si subítire, cu bumbacu de Berolinu — séu si pre hartia de Engliter'a cosute cu margele. Sunt moderne coseturele pre postavu, catifea, cashemire, metasa séu si pre piele.

Cunune intregi si alte nenumerate figure se gatescu din asemenea brodarie.

E mai consultu a cumperá coseture incepute, ce se vendu pretutindene.

Sperâmu, cá vomu fi scusati pentru cá v'am intretienutu cu de aceste si nu am amintitu nimicu despre vestmintele promise, dar cu ocaziunea cea mai de aprópe ne vomu implini promisiunea, cá-ci acum timpulu si spatiulu nu ni permite a mai continuá.

Paris 7 dec. Pana ce vomu poté implini promisiunea facuta in nr. trecutu, ni luâmu voia, a ve descrie dóue vestminte ce ni-a atrasu atentiunea deosebita dílele aceste.

Primulu vestmentu, gatitu din metasa cenusia ér decoratu cu prime late de metasa verde si a nume:

Rochi'a de desuptu mai multu scurta ér infrumsetiata cu patru síre de incretítire, ér rochi'a de a supra din metasa verde infrumsetiata cu dóue síre de prime de catifea négra. Acésta rochia denainte formá o catrintia, ér dinapoi ér deschisa si deschidiatur'a pre margini infrumsetiata cu unu síru de incretítire marunte.

La capetulu deschidiaturii, adeca la brâu, ér o legatura mare totu din metasa verde. In sinulu deschidiaturii se potea zarí o bucata de metasa verde lata si in form'a animei, infrumsetiata cu dóue síre de primé de catifea négra.

Spacelulu naltu si taiatu asemenea ér decoratu cu prima de metasa verde, asié ca pre ambele umeri si dosulu spatelui se potea observá cáte unu síru de incretítura din primele adesu amintite, pana candu nainte aceste síre de incretítire se incrucisau. — La grumadi ér gulerulu Mari'a Stuartu decoratu cu prima verde, — asemenea si capetulu manecelor lunge pana la inchiaiatura.

Cu multu inse ni-a mai placutu alu doile vestmentu gatitu din metasa lil'a, cu decoratiune numai esclusivu din metasa lil'a. — De nainte formá o catrintia decorata cu dóue síre de incretítire, ér dinapoi o tunica sufalcata si pucinu umflata. Rochi'a de desuptu ér lunga si numai partea din dreptu ér infrumsetiata cu unu síru de incretítire netede, se intielege cá totu cu metasa si prima de colórea lil'a.

Spacelulu taiatu ér decoratu cu garnitura, inse taiatur'a nu avea camesie, ci in locu de dintele camesi'a ér din metasa lil'a incopciata cu 3 bumbi din aceea-si materia. La grumadi guleru angustu si netedu. Manacile lungi, ér brâulu simplu totu din aceea materia, latu cam de trei degete.

CE E NOU?

* * * (Cu o scire trista) incepemu asta-di rubric'a acést'a. Unulu din cei mai vechi literati romani, betranulu Georgiu Asachi a moritu in Iasi la 12 noemvre in etate de 82 ani. Cine a fostu acestu Asachi? va intrebá generatiunea mai noua, carea n'a avutu ocaziune d'a cunósce si studiá viétia literaria a acestui barbatu. Lasâmu sê respundia in loculu nostru unu diariu de la Bucuresci. Intocmai ca Lazaru in Muntenia, díce „Traianu“, elu a fostu adeveratulu parinte alu miscării literarie romane de peste Milcovu. Doctoru de filosofia, membru alu academiei din Rom'a, poetu, pictoru, dramaturgu, romancieru, tipografu, elu dede in timpulu seu cea mai fórte impulsione inteligintiei Romanului, adormita in giulgiulu fanarotismului. La betranetié elu nu mai lucrá nimicu, cá-ci aceea-si actiune negativa, care caruntiesce perulu'omului, i molesiesce totu-d'odata bratiile si i amortiesce crierii; dar generatiunea actuala, mergédu inainte pe calea progresului, este detória a celebrá cu recunoscentia memori'a veteraniloru. Operele cele mai frumóse ale lui Asachi, care scriea cu o facilitate egala, in versuri si in prosa, romanesc, francesce si italianesc, sunt de primii ani ai junetiei

sale. Ar fi o crima a uită, că repausatul a fostu socru alu ilustrului Edgar Quinet, care i detoriă lui aureol'a simtiemintelu sale filo-romare. Fia-i tierin'a usióra!

* * (*Diet'a Ungariei.*) In siedinti'a de la 4 dec. a fostu la ordinea dălei desbaterea a supra proieptului comisunii de imunitate, pentru licinti'a d'a se esecută sentinti'a curtii juratiloru din Pest'a in contra domnului Alesandru Romanu. In privinti'a acést'a s'a incinsu o disputa, care dură mai trei ore, si la care dintre deputatii romani participara dnii Hodosiu, Borlea si Babe-siu, in urma apoi — inaintandu timpul — votarea se amana pe luni, la 6 decemvre. In siedinti'a acést'a apoi facându-se votarea, camer'a decise cu majoritate de 64 voturi a se dá licinti'a ceruta. Dintre deputatii romani presinti numai dlu Iváskovits a votatu pentru a se dá licinti'a.

* * (*Societatea de lectura a junimii romane din Oradea-mare*) s'a deschis si constituitu in 21 si 28 noemv. Relativu la aceste primiramu urmatóri'a insciintiare: „Conformu statutelu societății nóstre venimu a aduce la cunoscinti'a on. publiu romanu, că la provocarea prealabila a dlui Iust. Popfii, conducatoriulu societății de lectura, tinerimea romana de la academi'a jur. si archigimnasiulu din Oradea-mare, insetata de dorulu culturu natiunale si inspirata de dîn'a concordiei si a fratietății se intruní in 21 noemvre a. c. la 4 ore dupa médiadi in localitatea sa indatinata in seminariulu domesticu pentru deschiderea si constituirea societății de lectura pe anulu curinte scolasticu, alu 18 anu alu esistintie sale. La propunerea dlui conducatoriu se alege o deputatiune de 3 insi pentru invitarea Rvdismului d. canonicu abate si rect. sem. Ioanu Popu ca supraveghiatoriu alu societății la actulu de deschidere, care deferrindu cu generositate-i cunoscuta acestei dorintie a societății, se si infatiosia in scurtu, intimpinatu de aclamatiunile entusiastice ale tinerimii, si concomitatu de unu numeru frumosu de óspeti de ambele secse, cari impulsu de dorinti'a de a participá la bucuri'a tinerimii voira a onorá si a innaltiá cu presinti'a-le pré pretiuita acést'a modesta siedintia de deschidere si constituire a societății de lectura. Erá unu ce suprindiatoriu, a contemplá pe faciele totoruru membriloru societății radiule bucuriei, ce le causara aceste solene mominte. — Pe candu stimatii óspeti, condusi de tinerii arangiatori si ocupau locurile menite, formandu dóue elegante colóne, in midiloculu caror'a siedeau membrii societății, corulu vocalu alu tinerimii seminariale intoná unu frumosu cantu de bineventare: „Astadi sê ne bucurâmu“, dupa care orsiestrulu aceleia-si tinerimi esecută pe violina si flaute „Miersulu studintiloru oradani.“ In midiloculu atentiunii incordate acelorá presinti ie acuma cuventulu Rvdismulu D. canonicu, abate si supraveghiatoriu alu societății Ioanu Popu si esprimendu-si bucuri'a pentru zelulu si inaintarea, ce o aretá tinerimea romana in anii din urma, o insufletiesce la asemenea zelu si in venitoriu, accentuandu, că unde sunt tineri zelosi si diliginti, acolo nu lipsescu nici mecenatii, si promitiendu si din partea sa totu spriginulu potintiosu pentru ajutorarea tinerimii pe calea marita a sciintieloru. Dupa acést'a redicandu-se conducatoriulu societății Iustinu Popfii areta necesitatea culturu natiunale, constata cu placere, că natiunea luà acum crescerea fileru sei in manele sale, ca sê-i crésca nu numai barbati iscusiti si invetiati, ci totu odata natiunalisti devotati cu anime de Mihai si Stefani, indemnandu tinerimea la concordia si activitate neobosita, ca sê póta sustiené societatea si

in venitoriu pe acea nivea, pe care si-castigá si pana aci reputatiunea intielegintiei si recunoscinti'a pressei romane din cóce si din colo de Carpati. La cari discursuri primite cu aplause insufletile, raspunse din partea tinerimii Ioanu Popu juristu de a. II in numele membriloru vechi si D. Suciur jur. de a. I in numele membriloru nooi, dandu in cuventâriile loru spresiune viua simtiemintelu, ce ocupau in acelea mominte serbatoresci animele totoruru membriloru societății. In intervalulu tîenutu intre acestea patru discursuri, corulu vocalu si orsiestrulu tinerimii seminariale desfetá publiculu presinte prin vr'o siese piese vocale si instrumentale bine alese si esecutate cu multa precisiune, precum: „Cantulu lui Hori'a“ „Mersulu lui Mihaiu“ etc. Membrii societății fusera suprinsi pré placutu, candu din mediloculu óspetiloru adunati se redicá Sp. D. advocatu Iosifu Romanu si intru o cuventare improvisata, dar plina de insufletire, rechimá in memoria timpul tristu, in care s'a crescutu si domni'a sa, candu desvoltării natiunale a tineriloru romani li stau in cale sute de pedece, saluta cu bucuria er'a nóua, candu calea culturu natiunale nu mai e asié grea, saluta din anima tinerimea, care inainta cu atât'a insufletire pe acést'a cale si multiumesce societății in numele óspetiloru de placerea, ce li a procuratu la acést'a ocaziune serbatorésca. Adunarea erupse in aplause repetíte. Astfeliu punendu-se capetu actulu solemn de deschidere, girland'a frumósa de óspeti de ambele secse in frunte cu Rds. D. supraveghiatoriu, intre sunetele melodióse ale violinei si flautei incepú a se departá, ducandu cu sine fiacare suvenirea dulce a unei serbatori adevveratu natiunale. Fiindu acum timpul inaintatu si astfeliu nepotendu-se procede la constituirea societății, respective la alogerea oficialiloru, acést'a se amana pe siedinti'a tîenuta in 28 noemvre a. c. la care ocaziune se alesera cu majoritate de voturi: de notariu alu corespondintieloru: Ioanu Popu jur. de a. II-lea; de notariu alu siedintieloru: Ioanu Popu jur. de a. III-lea; de casariu: Adrianu Boni jur. de a. I; de controloru: Atanasiu Alesiu jur. de a. III-lea si de bibliotecariu: Nicolau Maioru studinte de clas'a a VIII-a. Totu cu acést'a ocaziune D. conducatoriu demustrandu lips'a infintiării unei casine romane in Oradea-mare ca in centrulu intielegintiei romane din Bihoru, aretandu că infintiării acelei casine dorite i-stau inca multe pedece in cale, dintre cari cea principala este lips'a solidarității pré simtíte intre romanii de aici, — propune a se conduce in folosulu membriloru societății unu cabinetu de lectura ore unde in centrulu cetății, unde sê aiba intrare si alti intieleginti romani, care cabinetu de lectura spera, că va fi semburele, din care va crece cu timpul dorit'a casina romana pentru tóta intieleginti'a rom. din Bihoru. — (Salutâmu cu bucuria acésta propunere. R.) Care propunere primindu-se de membrii cu insufletire, se si facu dispusetiuni pentru efeptuirea ei. In urma D. conducatoriu anuncia ca obieptu de desbatere pentru siedinti'a venitoria cestiunea almanacului si a redigerii unei foi scrise din operatele cele mai bune a le membriloru, care foia pusa spre cetire in cabinetulu de lectura, se desierbésca in ochii publiculu ca unu testimoniu despre activitatea si inaintarea membriloru societății. Dupa cari dechiarandu-se societatea de deschisa si constituita, siedinti'a se inchiaia intre cele mai imbucurătorie prospepte pentru prosperarea societății. Datu din siedinti'a de deschidere si constituire a societății de lectura a junimei romane de la academi'a si archigimna-

siulu din Oradea-mare tienuta in 21 si 28 noemvre a. curinte. Iustinu Popfiu conducatoriulu soc. Ioanu Popu not. corespondintieloru.

* * (Societățile de lectură) ale junimii romane de dincóce de Carpati desvólta mai tóte o frumósa activitate, precum se vede si din reportulu publicatu mai susu. Salutámu cu bucuria acestu zelu alu junimii nóstre, si i dorim constantia neobosita intru suportarea frumósei sale misiuni. Totu odata ne rogámu de tóte societățile de lectură ale junimii sê ne insciintieze câtu mai adese ori despre activitatea lor. Amu dorî, ca „Famili'a“ sê devina unu locu de intelnire pentru tóte aceste insociri. Noi oferimu cu bucuria pentru tóte câte unu esemplariu gratis din ambele nóstre foi.

* * (Necrologu.) Comitetul Societății pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovina ni tramise insciintierea trista, câ Leonu Popescu, c. r. concepistu guvernialu, secretariu alu Societății numite a repausatu in 16/28 noemvre la Vien'a dupa o bóla indelungata in virsta 34 de ani. Inmormentarea s'a tienutu in Vien'a la 18/30 noemvre. Fia-i tierin'a usióra!

* * (Despre impartirea stipendieleru din Blasiu.) Sub acestu titlu publicaramu in nr. 46 alu foi nóstre o scurta impartesire despre ciudat'a procedura a capitulului din Blasiu la impartirea din anulu acest'a a stipendieleru, si a nume câ s'a datu unu stipendiu si cutarui C., carele e fiulu provisoriului dominalu de Cutu, unu barbatu cu buna stare materiala, si carele nici testimoniu de paupertate n'a avutu. Relativu la aceste primiramu din Blasiu unu respunsu lungu, in care ni se demustra câ domnulu C. e fórte bunu directoru dominalu. N'avemu nimica in contra dsale in asta privintia. Ceea ce amu fi doritu sê aflámu in respunsulu tramisu, este caus'a pentru care s'a comisu scandalulu, acordandu-se stipendiulu pentru fiulu unui omu bogatu? La asta ni se díce in respunsu, câ C. nu e asié tare bogatu, pentru câ bunulu de la Cutu nu e proprietatea lui, câ are o plata modesta de 210 fl. si alte accesorie naturalie, — va sê díca e tare saracu. Sermanulu! Incâtu pentru testimoniu de paupertate, respunsulu deslucitoriu afirma cu destula temeritate, câ C. a alaturatu si acelu actu, inse nu s'a pastratu tóte formalitătile. Éra relativu de cestiunea nobilimii, se díce, câ ast'a e dorinti'a fondatoriului. Curiosu, câ numai in anulu acest'a s'a observatu cu atát'a rigorositate dorinti'a nemoritoriului fondatoriu! Din tóte aceste ne convinseram de nou, câ einstitulu capitolu din Blasiu a facutu o gresiéla mare prin acordarea acestui stipendiu. Inse nu e mirare! Nu toti canonicii cunoscu pe provisoriulu bunului seminarialu; deci déca rectorulu seminarialu l'a recomandatu ca pe unu sarantocu, dinsi ca ómeni buni de anima, i-a datu mil'a ceruta.

* * (Scandalulu de la Naseudu) totu se mai sustiene inca. Comitetululu, carele a revediuu — neimpoteritu de nime — socotelile lui Moisílu, nu vre sê le publice prin diuarie, ca sê se póta controlá de toti, câ óre n'a remasu afara cine-va dintre contribuitori? Noi amu fostu cei d'antái, carii amu pretinsu acést'a; dupa noi a pretins'o si unu corespondinte alu „Federatiunii.“ Si ce facú acelu comitetu? Tach si tace pana in diu'a de asta-di. A vinitu inse cine-va de la Naseudu totu in „Federatiune“, si cu o neghiobia impertinentia a respunsu, câ dieu comitetulu nu va da nici o socotéla, pana ce respectivulu corespondinte anonimu nu-si va descoperi numele. E bine, faca acelu corespondinte ce va voi, noi inse la rondulu nostru facemu atentu pe acelu

comitetu, dar mai alesu pe aoperatoriulu ei minunatu in feliulu seu, câ nu numai unu corespondinte anonimu, ci si o fóia a postitu publicarea socotelilor; si câ fói'a acésta e „Famili'a“, carea ca tóte foile e subsemnata de unu individu respundiatoriu, — va sê díca nu e — anonima.

* * (Mari'a Sa Dómn'a Romaniloru) a tramisu ministrulu presindinte alu Romaniei urmatóri'a scrisóre: „Domnule presiedinte! Adancu miscata de simpatie'a primire, alu carei obiectu am fostu din partea natiunii romane, si doritória a consacrá memori'a dílei intrării mele in capitala, punu la dispositiunea dvóstre 10,000 franci, rogandu-ve sê binevoiti a efectá procentele lor la formarea unui micu daru pentru 8 fete sermane, din cari patru in Bucuresci si patru in Iasi, pentru diu'a aniversaria de 12 noemvre. Bucuresci 16 noemv. 1869. Elisabet'a.“

Literatura si arte.

* * (Invitare de prenumeratiune.) Dlu Bucovietschi, tipografu in Cernauti, ni tramise o invitare de prenumeratiune la opulu intitulatu: „Unu mormentu in Bucovin'a“, (a lui Stefanu celu mare), poeticu, retoricu de Jolenu Brustariu Verisiu. Acestu opu, precum numitul tipografu ni spune, vre sê cante in lume cinstea, care a meritatu Stefanu celu Mare, ca sê sia toti Romanii ori candu sê-lu marésca si de ale lui fapte sê fia incantati. Pretiulu 30 cr.

Ajutóriele damelora romane pentru Tofaleni.

IV. Éra-si simtímu o bucuria mare, vedindu de nou, câ damele romane sunt la innaltímea misiunii lor. Apelulu nostru la generositatea femeiloru romane fu audítu si din cealalta parte a patriei romane.

Frumós'a domnisióra An'a Ratiu din Alb'a-Iuli'a ni tramise urmatóri'a epistola:

„Onor. dle redactoru!

„La apelulu dtale din nr. 44 alu multu pretiuitulu nostru diuaru „Famili'a“, deschidindu eri un'a colecta intre damele romane din Alb'a-Iuli'a pentru ajutorarea nenorocitiloru nostri confrati de la Tofaleu, me grabescu ati tramite sum'a adunata 19 fl. 62 cr., dimpreuna cu list'a contribuenteloru.

„Alb'a-Iuli'a 1 decemvre 1869.

„A domniei tale

stimatória

An'a Ratiu.“

List'a contribuenteloru: dómnele Elen'a Tordasianu 1 fl, Cleopatr'a Brendusianu 1 fl, An'a Comanescu 1 fl, Mari'a Bergianu 1 fl, Mari'a Cirlea 2 fl, Fir'a Bergianu 50 cr, An'a Vulcanu 50 cr, Fir'a Rozoru 1 fl, An'a Sabisianu 1 fl, Iuli'a Margineanu 1 fl, An'a Moldovanu 50 cr, domnisiórele An'a Ratiu 2 fl, Mari'a Cirlea 1 fl, Mari'a Bergianu 1 fl, Mari'a Cirlea l'Ioanu 1 fl, Teresi'a Limbianu 1 fl, domnisiórele sorori Mari'a si Elis'a Bergianu 1 fl, Mari'a si An'a Santimbreanu 50 cr, dsiór'a Mari'a Rada 40 cr, econ. Fir'a Santimbreanu 50 cr, On'a Campianu 40 cr, Ev'a Campianu 12 cr, Fir'a Ceteanu 20 cr. Sum'a 19 fl. 62 cr. Colectanta domnisiór'a An'a Ratiu.

Acésta suma adaugându-se la sum'a de 67 fl, publicata in nrulu penultimu, sum'a totala incursa la noi se urca la 86 fl. 62 cr.

Din strainetate.

* * (Parintele Hyacinthe si reclamulu americanu.) Peste câte-va zile dupa sosirea parintelui Hyacinthe la Boston, unu diariu — alu caruia corespundinte probabilmente nici n'a vediatu pe renumitul calugaru francesu — a publicatu reporturi speciale nu numai despre esteriorulu acestuia, ci si despre indatinârile sale individuale; si a nume anuciã, cã parintele Hyacinthe in fia-care demanétia manca cu thea câte trei bucati de pâne pragita. In urmarea acesteia unu altu diariu, numitu „Woold“, deveni furiosu, si afirmã, cã parintele Hyacinthe si-procura panaea pentru dejunu de la maestrulu X. Unu alu treile diariu „Sun“, ca sê dîca si dinsulu ce-va nou, anuciã cu litere mari chiar in fruntea foii, cã parintele Hyacinthe si-a ordinaru doue-spre-diece palarié la X. De atunce apoi toti acei maestrii facu câstigu bunu, pentru cã tóta lumea vre sê-si cumpere obiectele trebuincioase acolo, unde le cumpera si parintele Hyacinthe.

* * (O cancanista.) Intr'unu otelu din Berolin a sositu in zilele trecute o juna femeia rusa, carea prin manierele sale estravagante in scurtu timpu si-a atrasu atentiunea publica. Ea nu numai pentru aceea deveni admirata, pentru cã prepadiã mîi de ruble, — ci mai suprindea pe toti prin aceea, cã in „Orfeum“, si in alte localitãti de asemenea natura, se presintã singura. Dins'a dantiã cancanulu cu o predilectiune esaltata. Acêsta impregiurare a suscitatu in politia suspitiunea, cã fantastica dantiatoriã de siguru e — nebuna. O dusera dara in cas'a nebuniloru, unde dins'a asîsdere totu dantiéza.

△ (Unu diariu de S. Petruburgu) ni spune urmatorîa istoriã: „Unulu dintre diregatorii mai mari a capitalei, zilele trecute se tredî fara de argintarie. Cine-va le-a furatu tôte. — Dupa câte-va zile fu invitatu la prandiu la directorulu politiei. Si ce a vediatu acolo? Tôte argintariile lui erau acolo. Se intielege cã indata a facutu aretare la loculul competinte. Peste câte-va zile argintariile éra venira in posesiunea lui, fara ca directorulu politiei sê aiba ceva neplacere.“

Felurite.

△ (Suezu.) Amintindu mai adese ori in colónele acestei foi despre grandiosulu canalu de la Suezu care s'a deschisu deja, — amu aflatu de trebuintia a presintã on. nôstre cetitórie si orasiulu Suezu. — Ilustratiunea din numerulu de adi e una din cele mai nimerite. — Dar sê trecemu la obiectu. — Suezu inca inainte de asta cu câte-va decenie érá unu orasielu micu si neinsemnatu. Zace intre marea rosã si marea mediterana si léga Asi'a cu Afric'a, servindu ca o punte séu unu podu intre média-nópte si amédia-di. — Odinióra érá unu orasiu comercialu fórte avutu si serviã de depositu articuleloru de marfa a indieniloru si europeniloru. E asiediãtu pre unu locu pustiu si secu. La resaritu se esindu vastele puste de tierina, cari in departare se impreuna cu locurile desierte ale Siriei; la média-di se vedu sîre de munti, ce servescu ca muru despartitoriu Asié; spre

média-nópte se intinde o vale lata, in sinulu careia sierpuesce drumulu postei si a caravaneloru cari nisuescu catra Cairo. — Totu pe asta vale fara nume e facuta si calea de feru catra Suez. — Éta in asié campia nebinecuventata si uriciósa va da mana resaritul cu apusulu, si voru imprumutã unu altuia din fructele ce voru produce. In presinte Suezu abié numera o mia de case si locuitorii afara de comerciulu nu se ocupa cu alta. Comerciulu loru consta din transportarea cafeei in Mecc'a si Mochá de média-di, si cã de la 1538 aice se gatescu náile arabice cele cu veluri, de si aci nu se afla lemne ci sunt duse pre camile. Adi fabricarea náiloru a incetatu in Suez. E inca de insemnatu Suezu si pentru aceea, pentru cã la anulu 1798 Napoleonu parsindu Egipetulu, prin stimtur'a de la Suezu a mersu in Siri'a. — La anulu 1799 conducatoriulu Baird a debarcatu aice cu 10,000 de ómeni, ca sê póta ajutã englesiloru a debarcã pre tiermure de óre ce fura impediti de Francesi.

Gâcitura de siacu

de Elis'a Cernetiu.

mo-	pe-	Cui	ca-	rule	sulu	ri-	Prin
De	In-	a-	deci	ca,	ast'	meu,	ro-
cum	rule.	im-	im-	tro	do-	teu,	o-
ca,	ca	a-	dusu	ver-	A-	mi-	Las'
Dór	va	I.	ca,	parti	sa	vi-	ju-
ci-	sés	rule,	si	ne-mi	de	sé	sé
sbo-	P.	sé	va-	bés-	ga-	tan-	dra
ga	li-	tu	Spu-	dui	man-	gra-	mer-

Se póte deslegã dupa saritur'a calului.

Deslegarea gâciturei de semne din nr. 45.

Dispretiu si ura roman'a are
Pentru tiranulu ce o va petî
Amorü conserva acelu care
Pentru mosfe scie mori.

de I. C. Dragescu.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, August'a Pelle; si de la domni Ioane Selagianu, Constantinu Ungureanu, Petru Sporea, Ilie Sporea, A. Frumosu.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Post'a. Piati'a Pesciloru, Nr. 9.